

in the article. Potential possibilities of trasaction of cultures are reflected. The basic goals of spirituality creation in the student youth by means of co-operation of cultures are exposed.

Keywords: Transaction of cultures, dialogue of cultures, spirituality, student youth.

Швирка Вікторія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ, Україна). E-mail: vshvyrka@gmail.com

Shvyrka Victoria Mikolaiivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of pedagogical department of Government Entity «Luhansk national Taras Shevchenko university» (Starobilsk, Ukraine). E-mail: vshvyrka@gmail.com

УДК 37.017.92.20

КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО В ІДЕАЛОТВОРЕННІ ОСОБИСТОСТІ

Г. П. Шевченко

У статті охарактеризовані ключові аспекти проблеми культури і мистецтва в ідеалотворенні особистості. Акцент зроблено на подоланні кризи виховання людини у сучасному суспільстві. Підкреслено, що без освоєння культури і мистецтва, які є фундаментальною основою ідеалотворення, неможливо виховати справжніх людей. Охарактеризовано погляди визначних зарубіжних і вітчизняних педагогів-класиків щодо важливості виховання, культури, мистецтва, завдяки яким здійснюється шліфування, очищення, окультурення та просвітлення природного людського матеріалу, завдяки чому людина і набуває можливості заблищати блиском неповторного індивідуального таланту, яким кожного наділяє Всевишній. Надано характеристику моделі культурної людини. Доведено, що можна досягти високого рівня розвитку духовності, високої моралі, культури взаємодії між людьми, народами, країнами й сформувати ідеали «людяного» в Людині лише за умови дотримання Законів моралі Всесвіту.

Ключові слова: культура, мистецтво, особистість, ідеалотворення, Людина Культури, ідеальний образ людини.

Я переконаний, що наше майбутнє залежить від того, чи готові найкращі уми людства, повністю усвідомивши кризове становище, присвятити себе новій гуманістичній науці про людину.

Е. Фромм

Постановка проблеми. Майбутнє української держави в значній мірі залежить від рівня виховання духовності і культури підростаючих поколінь, кожної Людини. Криза виховання Людини особливо яскраво проявилася у суспільстві в умовах воєнного конфлікту та військового протистояння, глибокої кризи у всіх сферах життя. Пригадуються слова І. Канта, Е. Фромма про те, що людина повинна бути головною цінністю й ціллю для самої себе і повинна за будь яких умов зберегти свої людські якості, а День Людини повинен стати головним святом Року! Сьогодні ми зіткнулися зі знеціненням духовності, ціннісного світогляду, розмитістю ідеалів, невизначеністю ідеалів життєвого шляху людей і низькою культурою суспільства. Відбувається переродження духовності людини, її Душі і Духу під впливом соціальної незахищеності, нестабільності та могутньої обробки ЗМІ й різних видів інформаційно-технічних впливів на свідомість і почуття учнівської молоді. Освіта і виховання в суспільстві має бути енергійною виробництвом культури як ціннісного явища, що ввібрала в себе багатовіковий досвід творення науки і мистецтва, народної мудрості у всіх її різновидах і водночас виробником найвищих ідеалів Людини Духовності, Культури, Морально-Естетичного світогляду, поведінки та вчинків. Без освоєння культури і мистецтва, які є фундаментальною основою ідеалотворення, неможливо виховати справжніх людей – Патріотів, Людей Совісті, Честі і Гідності. А ідеал, як взірць досконалості, є дороговказом у виборі цінностей і смислів повноцінного щасливого людського життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема виховання духовної, художньо-естетично розвиненої, культурної особистості привертає значну увагу філософів, психологів, педагогів (А. Андреев, О. Бабошина, В. Бех, І. Бех, Г. Дворцева, І. Кашекова, А. Кісова, Н. Крилова, Н. Миропольська, І. Потапова, Л. Печко, О. Субетто, Т. Титаренко, Т.Тюріна, І. Ушакова). Вчені з різних наукових позицій підходять до виховання образу Людини майбутнього і пропонують різні засоби і технології. Наша увага прикута до Ідеального образу, який твориться культурою і мистецтвом.

Мета статті – розкрити роль і значимість культури та мистецтва в освітньому процесі як фундаментальної основи виховання в учнівській молоді загальнолюдських і національних ідеалів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні, у час пошуків інноваційних векторів розвитку системи освіти в Україні, в контексті європейського виміру надзвичайно важливо пам'ятати мудрі настанови визначних зарубіжних і вітчизняних педагогів-класиків щодо важливості виховання, культури, мистецтва, завдяки яким здійснюється шліфування, очищення, окультурення та просвітлення природного людського матеріалу, завдяки чому людина і набуває можливості заблищати блиском неповторного індивідуального таланту, яким кожного наділяє Всевишній. Невипадково, високо цінуючи людське життя, наповнене ідеями гуманізму, основоположник педагогічної науки Ян Амос Коменський закликав усі народи до миру, до взаєморозуміння і взаємопідтримки, загальнолюдського братства і мирної праці, адже кожна людина, на його думку, – найпрекрасніше й найдосконаліше творіння природи, але стати такою вона зможе тільки завдяки вихованню, щоби не бути «дикими тваринами, не нерухомими колодами» [3, с. 80]. Тому й школу він називав «майстернями людяності», а в Академії рекомендував посилати тільки «цвіт людства», де здобуватимуть освіту найкращі найталановитіші юнаки.

Кожна історична епоха, згідно з пануючими в ній культурою, мистецтвом, ідеалами будувала свої моделі культурного, естетичного образу Людини. В епоху Античності стверджувався ідеал людини прекрасної Духом і тілом; в епоху Середньовіччя – образ благородного лицаря, з високим розумінням честі, скромності, відваги. Показовою в цьому плані є епоха Відродження, в яку стверджувались ідеї гуманізму, універсальності знань, гармонійності розвитку особистості, виховуюча, пізнавальна і гедоністична цінність мистецтва. Ідеальний образ людини того часу навечно закарбований у неперевершених творах мистецтва, скульптурі, живопису, літературі, музиці. «Вічно зеленими» ідеалами Справжніх людей були і залишаться назавжди Люди працелюбні, творчі, Високоморальні, порядні, здатні творити життя, оповите ідеалами Мудрості, Добра і Краси, дієвого патріотизму, духовності і сили Духу, що надихає на пробудження світлих думок і ширих почуттів, прагнення до гармонізації оточуючого світу, радісне творіння на благо людства.

Важливо враховувати те, що існує не тільки загально визнаний суспільний ідеал, але й особистісний Ідеал, оскільки існує екологія

індивідуальності. Тому і не може бути єдиного для всіх ідеалу. Його творення пов'язане з творенням Себе у всій своїй неповторності, а це значить необхідно працювати над багатством свого внутрішнього світу, розвитком бачення краси Світу і краси Людини, доброти і щедрості Душі, формуванням прагнення до найвищих устремлінь, до висот мудрості і сердечності, краси поведінки і високоморальних учинків. Значимою в цьому плані є картина художника Дж. Дюпре «Каїн і Авель», лейтмотивом якої є думка про те, що у кожній людині є шанс бути Авелем, а можна стати Каїном, важливо не помилитися і зробити правильний вибір у житті. І як зазначав М. Бахтін, «кожний образ треба розуміти і оцінювати на рівні великого часу».

Викликом нашого часу є гостра потреба у вихованні образу духовної, культурної, моральної, естетичної особистості, яка здатна до соціально-економічних та соціокультурних перетворень, революційно-реформаторських змін у всіх сферах життєдіяльності сучасного суспільства. Слід прийняти до уваги точку зору культурологів, що «людина з необхідністю занурює свою індивідуальність в культуру як загальнолюдську пам'ять, яка закарбувала розвиток духовності в результаті подій культурного характеру і, звертаючись до неї як до говорячого дзеркала, творить свою особистість і свій образ» [4, с. 181]. Проблема формування культурної людини надзвичайно складна, оскільки вона пов'язана з низкою негативних чинників, які сьогодні стримують цей процес. Серед них особливо впливовими є: падіння інтересу до свого внутрішнього світу і прагнення до того, щоб змінити його; занурення у вирішення індивідуальних власних соціальних проблем; гіпнотичний вплив засобів масової інформації на свідомість і почуття молоді з метою зосередження на вирішенні повсякденних проблем; комерціалізація і прагматизація освіти і суспільства; бездуховність суспільства.

Найпотужнішим засобом впливу на народні маси є телебачення – «самий могутній і досконалий гіпнотизер» (Даріо Салас Соммер), то ж не випадково справжня культура і високе мистецтво підміняються розвагами, культом жорстокості, знівечінням високої моралі, благородних вчинків, низькопробними сюжетами і сумнівними героями на відволікання глядачів від серйозних дум сьогодення, від оптимістичного сприйняття майбутнього. Мета «гіпнотизера» «заземлити» світлі прагнення та високі устремління «товпи», щоби вона була зосереджена на вирішенні своїх буденних проблем.

Культура особистості виховується культурою у всій її різнобарвності і обов'язково в культурному середовищі, людьми

справжньої високої культури, самовихованням сприйняття культури як цінності, що вказує шлях до ідеалу. Міра культурності індивіда має відповідати рівню шкали цінностей національної і всесвітньої культури. Є культура зовнішня і внутрішня, яка, гармонізуючи одна з одною, і представляє образ людини культурної. Зовнішній естетично бездоганно оформлений вигляд індивіда, його бездоганна культура мовлення і спілкування, навіть на теми естетичної оцінки творів мистецтва, ще не дають підстав вважати, що маємо справу з образом людини-культури. Всього цього замало. Чого варті у цієї людини внутрішній світ, щирість, добродійність, чесність, справедливість і культура вчинку? Її відношення до людей, природи?

Моделі культурної людини існували в кожному історичному епоху. І. Кант називав культурну людину тасмницею, непізнаною «річчю в собі». Можна назвати культурною людиною таку, яка, за словами Соммера, досягла «еволюції внутрішнього духовного світу, який став її основною цінністю, а еволюція свідомості допомогла наповнити добром кожне бажання, вчинок чи думку, що дозволило би досягнути мети, заради якої ми всі були створені – самоудосконалення, тільки так ми зможемо зробити кращим світ, в якому живемо» [5].

Реальність нашого сьогодення така, що натомість прагнення до ноосфери, до формування людини космопланетарної з ноосферним рівнем свідомості, яка живе у гармонійній єдності з природою, Всесвітом, зі своїм «я» та здатна проводити вищі космічні духовні енергії у світ людей з метою створення ноосферної цивілізації, пануючою в суспільстві стає техносфера, яка нівежить серця і душі людей, всіляко притупляє емоційно-почуттєву сферу і цим самим віддаляє нас від справжньої загальнолюдської і національної культури. Необхідно зважити на сучасні тенденції становлення ноосферної педагогіки, яка виконує важливу духовну місію – закладає теоретико-методологічні основи гармонізації життя людини і Всесвіту, сприяє усвідомленню сучасними поколіннями основного призначення на Землі людини-космопланетарної з розвиненою сферою духовності, що проявляється у всілякій активності та турботі по відношенню до оточуючого Світу, у творенні Добра і Краси, в прагненні працювати над удосконаленням свого внутрішнього світу. Саме насичена позитивними енергіями життєдіяльність кожного індивіда і сприяє перетворенню біосфери в ноосферу, на що звертав увагу В. Вернадський. Сучасні вчені значну увагу приділяють проблемам ноосферної освіти, підкреслюючи необхідність здійснення її мети – гармонізувати людину

і Всесвіт на основі принципів культуроцентричності, естетизації, художності, духовно-ціннісного наповнення змісту і методів навчання. Це пов'язано з необхідністю «пройти через фільтр бадьорючої вищої свідомості», яка дозволить виконувати Закони моралі Всесвіту. «Кожний, – стверджує Д. С. Соммер, пов'язаний зі Всесвітом невидими зв'язками і отримує зворотно багаторазово посиленні вібрації, одного разу в ньому посіяні. Природа нічого не прощає. Ми пожинаємо те, що сіємо, а якщо хочете кращого життя, повинні сіяти найкращі зерна... Скільки віддаси, стільки і отримаєш [5, с. 236]. Не буде зайвим нагадати деякі Закони моралі Всесвіту, які виписав учений і які є основою гармонізації Людини і Всесвіту: «не претендуй на те, чого ти не заслуговуєш; не відчувай ненависті, інакше вона повернеться до тебе, посилившись у сто разів; не вдавайся до наклепу і не зневажай інших; поважай людей похилого віку і допомагай їм; завжди захищай правду і справедливість; не роби іншим те, чого не хочеш, щоб робили тобі; звільнись від негативних почуттів і думок; поважай Вселенський порядок і будеш нагороджений; живи в гармонії з Природою і досягнеш найвищого добра» [5, с. 236]. Дотримуючись саме цих Законів моралі Всесвіту, можна досягти високого рівня розвитку духовності, високої моралі, культури взаємодії між людьми, народами, країнами й сформувані ідеали «людяного» в Людині. А мораль автор розглядає як «причинно-наслідковий, вібраційний й енергетичний взаємозв'язок між людиною і Космосом, в якому діє невлмовимий закон: кожний платить за все, що робить [5, с. 235]». Якщо людина високодуховна, то, безумовно, вона є і високоморальною, і висококультурною, і спирається в житті на духовно-ціннісні ідеали. Варто зважити на те, що Д. Соммер ввів термін «фізика моралі», під якою розуміє науку, що дозволяє свідомо і добровільно взаємодіяти з природою повсюди у Всесвіті в ім'я досягнення найвищого блага, що включає в себе етичну і суто людську досконалість кожного [5, с. 6].

Яку систему цінностей сповідує і пропонує наше суспільство? Інформаційне середовище малокероване і справляє багато негативних впливів на формування ціннісної свідомості, критичного мислення особистості, духовно-моральних і художньо-естетичних ідеалів. Проаналізувавши програми телепередач, не можна не здивуватися, куди поділися передачі духовного наповнення, культурологічного і художньо-естетичного спрямування, високоякісного мистецтва: кіномистецтва, театрального, образотворчого, музичного мистецтва, художньої літератури, подорожі по музеях світу, зустрічі з видатними

вченими, діячами науки і культури, які збагачують духовний світ, розширюють кругозір і зіграють світлістю і величчю своїх справ людські Душі. І зразу ж виникає болоче питання: «Ідеалізуючи образи «успішних», «крутих», яких героїв нашого часу ми хочемо виховати, щоб суспільство цивілізаційно еволюціонувало у руслі прискорених змін як високоосвічена, висококультурна і гармонійно розвинена держава? Хто є прикладом для молоді? Цим питанням задавався Даріо Салас Соммер у своїй книзі «Мораль ХХІ століття», запитуючи: «Піфагор, Сократ, Мікеланджело, Леонардо да Вінчі, Шекспір? Сократ був засуджений за те, що занадто багато говорив. Нерон убив Сенеку, тому що не міг винести правди. Ісус Христос викривав світ і був розп'ятий. Здається у всі часи правда була нестерпною для свідомості темних особистостей. Тому істинних пророків рано чи пізно знищували або очорняли спотворені люди, які маскувалися під добродіїв» [5, с. 30].

Відповідь на це питання ми зустрічаємо у П. Сорокіна, який зазначав, що основою, фундаментом культури є цінності, якими керуються люди в суспільстві [6]. Необхідно зважити на те, що кожна історична епоха вибудовує свою архітектуру різностороннього життя людей в суспільстві, визначаючи певну систему цінностей, які змушені приймати його члени. Саме система цінностей визначає сутність людини і смисл її життя. Д. Соммер справедливо наголосив на тому, що справжня цінність людини полягає в її сутності, а не в тому, як її оцінюють люди. «Ми повинні годити Богу, а не натовпу, і розуміти, що йдучи дорогою, вказаною Творцем, досягнемо повної людської самореалізації» [5, с. 41]. У своїй книзі «Мораль ХХІ століття» вчений звернув нашу увагу на те, що людина все ще і зараз не відповідає запрограмованому Всевишнім людському образу, а є скоріше містком між твариною і людиною. Її образ є незавершеним, а тому, «усвідомлюючи свою безкінечну незначимість, повинні повернути її дар і виконати поставлену перед нами задачу завершення своєї сутності. Кожна людина володіє внутрішньою силою, щоби вирватися із оков шляхом морального і духовного удосконалення» [5, с. 47]. Автор наголошує на необхідності перетворитися в людей із сильною волею, твердим характером, але почуттєвих і солідарних [5, с. 215]. А для цього, на думку автора, необхідно: повернутися до традиційних цінностей людства – наполеглива праця, чесність, добродійність, готовність до самопожертви, терпимість, доброта, любов, справедливість, солідарність, дружба і альтруїзм; до духовності як практики найвищих людських добродійностей; удосконалення людини

через формування її індивідуальної вищої свідомості. Власне всі ці якості є основоположними для людини Завершеної, які Соммер уточнив, узагальнив і представив у вигляді 23 позицій. Звернімо увагу на деякі з них: Завершена людина не підпадає впливові натовпу, має розвинене і зріле «Я»; цінує Бога, сім'ю, батьківщину; не відчуває ні до кого ненависті, терпляча, добра, чуйна; володіє найвищими людськими цінностями; не здатна свідомо нанести шкоду; володіє об'єктивним баченням себе; контролює свою свідомість, утримуючи її на високому рівні чужаності; оцінює себе на рівні «людяності», якого їй вдалося досягти, і не залежить від чужого схвалення [5, с.50].

ХХІ століття ввійшло в історію людства як епоха змін, змін в оточуючому природному середовищі, соціокультурній, економічній сфері, в сфері людських взаємовідносин і власне в самій людині. Елвін Тоффлер в книзі «Шок майбутнього» дав відповідь на питання: «А що відбувається з людьми в час змін?» Людина, на його думку, не просто включається в темпи нечуваних прискорень, вона катапультиється в інші світи, «душа не поспіває за змінами; світ здається ворожнечим і лякає неосяжністю», з'являються незнайомі культурні стандарти, які вводять в «шок культури». Автор підкреслює, що кожна культура має свій характерний темп розвитку, а шок майбутнього – це феномен часу, який виникає в результаті накладання нової культури на стару [7]. І, як зазначає професор П. С. Гуревич, не варто бути рабом швидкоплинностей, необхідно готуватися до змін і формувати адаптованість між минулим, теперішнім і майбутнім, щоби зняти боязнь змін. Для подібної підготовки важливо розвивати у кожного індивіда співглядання і критичне сприйняття подій, явищ, що дасть можливість оцінювати їх з точки зору цілевідповідності і цінності для майбутнього життя.

Нажаль, найчастіше ми зустрічаємося з антицінностями, які викликають комплекс негативних емоцій – песимізм, розчарування, роздратування, що руйнівню впливає на ідеали людей і перш за все підростаючих поколінь. У цих умовах надзвичайно важливо посилити гуманітарну складову життя суспільства, адже сьогодні акцентується увага на формуванні в учнівської молоді системи компетентностей, які спрямовані на формування професіоналізму, а, як відомо, «професійне удосконалення не виливається в удосконалення людське, так як ці дві форми, як правило, не стикаються». Власне мова йдеться про освіченість, яка превалює над виховними аспектами. А освіченість без відповідного виховання є небезпечною для особистості. На жаль, в

індивідуальних планах викладачів вищої школи навіть виключено розділ з виховної роботи зі студентською молоддю. А услід думки А. Макаренка про те, що все життя «образотвориться» особистість, можна з упевненістю сказати, що все життя виховується і окультурюється особистість.

Необхідно звернути увагу на те, що серед сучасних тенденцій модернізації змісту освіти актуалізувалось впровадження принципу культуроцентричності, який передбачає розвиток гуманітарної культури, спрямованої на пробудження «найскладнішого механізму людської душі» (Д. С. Лихачов), на засвоєння системи загальнолюдських і національних цінностей, діалогічності, розвиток емоційно-почуттєвої сфери духовності та креативності шкільної і студентської молоді. Передбачається, що смисловим центром педагогіки стане культура, а основою змісту освіти різнобарвні культурні тексти і контексти, різні види мистецтва, в яких відбиваються ідеали епохи [2]. Ці тенденції мають перспективу впровадження в сучасний освітній процес культури і мистецтва для гармонізації образного і понятійного мислення, розвитку творчої уяви, духовного піднесення особистості, виховання Краси людської душі, культури почуттів, здатності до світу людських переживань.

У чому полягає виховна сила культури? Відповідь на це питання дають філософські визначення сутності культури (А. Арнольд, Л. Коган, М. Каган, В. Малахов, В. Межуєв, В. Шинкарук, Пол Шафер та інші).

Серед значної кількості визначень культури можемо скористуватися таким: «Культура – фундаментальний ресурс оздоровлення світу, що дає багату їжу розуму і тонкому почуттю. Саме через неї людина сприймає модель світу і відповіді на всі вічні питання буття. Вона живе своїм власним життям і її треба берегти так, як людське життя. Культура гарантує високу напругу духовної енергії, інтелектуальну досконалість людини і її прагнення гармонізувати оточуючий світ» [1]. Своєрідним додатком до цього визначення можуть бути такі: культура – досконале дійство, це – найвищі морально-естетичні зразки поведінки і дії особистості; культура – це фільтр, через який люди бачать світ; культура зовнішня і внутрішня; духовна, політична, екологічна, художня, естетична, мовленнєва тощо.

Культура розглядається як ідеалотворююча сторона життя людей; як ідеаловиснована система культури. Ідеал – моральна чистота і удосконалення свідомості. Ідеал вважається центром ідеї смислу життя,

духовності. Доречним тут буде вислів Ф. Достоєвського про те, що без найвищої ідеї не може існувати ні людина, ні нація. Базовою, фундаментальною основою існування ідеалу є система цінностей суспільства і особистості, а культура і мистецтво найважливішим засобом його формування.

Мистецтво заслуговує на особливу увагу. Не можна уявити собі людину Завершену, яка проживає життя поза мистецтвом. Всесвітньо відомий канадський культуролог Пол Шафер справедливо підкреслив, що художня освіта повинна бути фундаментом загальної освіти. Саме мистецтво «наповнює нас духовною повнотою», вчить виражати думки і почуття в образах, формує духовно-моральні й естетичні ідеали, естетичні переживання, культуру почуттів, розвиває емоційний відгук на прекрасне і огидне, виховує художньо-естетичні смаки й художньо-естетичну творчість. Мистецтво концентрує досягнення і рівень культури певного історичного часу, домінуючі художньо-естетичні смаки та ідеали і прогнозує ідеальні зразки майбутнього життя людей та їх оточення. Художній світ вчить індивіда найскладнішому мистецтву – жити серед людей, через «непережите прожити» переживання разом з героями – художніми образами. Конче необхідно впроваджувати в широку педагогічну практику ідею американського вченого Д. Кагана (D. Kagana) стосовно художності педагогічного процесу, який є засобом спілкування і художньою формою, має риси художнього образу, художнього твору. Тому будь-яку форму занять слід розглядати як енергетичну художню дію, акт комунікації та витвір мистецтва, що сприяють формуванню широкій загальнокультурній ерудиції, образного мислення, ціннісної свідомості, гуманітарного світогляду. Смесложиттєва цінність мистецтва, естетичне переживання його художньої тканини, художніх образів полягає в об'єднанні людей навколо найвищих духовних ідеалів, які реалізуються в духовно-моральних учинках і красі людської поведінки, в прагненні до краси, до подолання «чуттєвої дрімоти», з метою творення художньо-естетичної картини світу.

Мистецтво і культура є «творцями» найкращих ідеальних зразків людського образу, світлого Душею, з чистотою помислів і діянь, з гострим відчуттям необхідності жити по Свісті, нести людям радість і щастя. А цю чистоту і світлість варто порівнювати з ідеальними образами, які особливо прекрасно представлені в мистецтві і в природі. Згадується одна літературна замальовка, яка є своєрідною ілюстрацією цієї думки. «Я бачив лілію, що плавала в чорній болотній воді. Все

навкруги прогнило, а лілія залишалася чистою, як ангельський одяг. У темному ставку з'явилися брижі, які погойдували лілію, але ні цяточки не з'явилося на ній». Ось такими повинні бути і ми, Люди. Треба завжди пам'ятати, що «ми не такі цивілізовані, свідомі, добрі і справедливі, як нам здається. Справді ми знаходимося лише на початку нашого розвитку, а відчуття величчя і міцці засноване лише на наукових досягненнях, які однак ніяк не покращують внутрішню природу людини» [5, с.19].

Література

1. Арнольдов А. И. Общество и культура. Современный портрет / А. И. Арнольдов. – М.: МГУКИ, 2007. – 112 с.
2. Кашекова И. А. Модернизация содержания и методов общего образования на принципах культуроцентричности. Педагогика искусства [Электронный ресурс] / И. А. Кашекова. – Режим доступа к статье: <http://www.art-education.ru/AE-magazine.№4.2014>
3. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения: В 2-х т. / Я. А. Коменский. – М.: Педагогика, 1982. – Т. 1. – 656 с.
4. Кругликов В. А. Пространство и время «человека культуры» / В. А. Кругликов // Культура, человек и картина мира: сб. ст. /АН СССР, Институт философии, отв.ред. А. И. Арнольдов, В. А. Кругликов. – М., 1987. – С. 167-197.
5. Соммер Д. С. Мораль XXI века / Д.С. Соммер. – М.: Кодекс, 2014. – 480 с.
6. Сорокин П. Человек, цивилизация, общество / П. Сорокин. – Общ. ред., сост. и предисловие А. Ю. Согомонова. – М.: Политиздат, 1992. – 463 с.
7. Тоффлер Э. Шок будущего: пер. с англ. / Э. Тоффлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 557 с.

КУЛЬТУРА И ИСКУССТВО В ИДЕАЛОТВОРЕНИИ ЛИЧНОСТИ

Г. П. Шевченко

В статье охарактеризованы ключевые аспекты проблемы культуры и искусства в идеалотворении личности. Акцент сделан на преодолении кризиса воспитания человека в современном обществе. Подчеркнуто, что без освоения культуры и искусства, которые являются фундаментальной основой идеалотворения, невозможно воспитать настоящих людей. Охарактеризованы взгляды выдающихся зарубежных и отечественных педагогов-классиков о важности воспитания, культуры, искусства, благодаря которым осуществляется шлифовка, очистка, окультуривание и просветление естественного человеческого материала, благодаря чему человек и приобретает возможность заблестеть блеском неповторимого

индивидуального таланта, которым каждого наделяет Всевышний. Охарактеризованы модели культурного человека. Доказано, что можно достичь высокого уровня развития духовности, высокой морали, культуры взаимодействия между людьми, народами, странами и сформировать идеалы «человеческого» в Человеке только при условии соблюдения законов морали Вселенной.

Ключевые слова: культура, искусство, личность, идеалотворение, Человек культуры, идеальный образ человека.

CULTURE AND ARTS FOR AN IDEAL PERSONALITY CREATION

G. P. Shevchenko

Key aspects of the problem concerning culture and arts implementation in the context of an ideal personality creation are described in the article. The focus is on the crucial necessity to overcome the upbringing crisis in modern society. It has emphasized that lack of culture and arts development, which appears to be fundamental for creation of human excellence, could lead to a great failure in the context of cultivating a true human. The views of the world-known educators as well as national ones are represented in the articles. The importance of upbringing, culture and arts is underlined. It has been identified that improvement, purification, culturalization and enlightenment of «human material» should be carried out through the mentioned above approaches. It gives a person an opportunity to glitter by the brilliancy of the unique individual talent, which everyone gets from the Almighty. The model of a cultural personality is described in the article as well. It is underlined that following the moral rules of the Universe will allow people to achieve a higher level of spirituality and morality, to improve their interaction culture between individuals, nations and countries. Also, it will give people an opportunity to get excellence.

Keywords: Culture, arts, personality, creation of an ideal personality, Man of Culture, perfect image.

Шевченко Галина Павлівна – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, директор Науково-дослідного інституту духовного розвитку людини, завідувач кафедри ЮНЕСКО «Духовно-культурні цінності виховання людини», член Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, завідувач кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Сєвєродонецьк, Україна). E-mail: shevchenko.gala@yandex.ua

Shevchenko Galyna Pavlivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the NAPS of Ukraine, Director of the Scientific-Research Institute of Spiritual Development of Man, Head of the UNESCO Chair «Spiritual and Cultural Values of Upbringing and Education», Member of the National Commission of Ukraine in the affairs of UNESCO, Head of the Chair of Pedagogy of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: shevchenko.gala@yandex.ua